

Contra-expertise KNSF-terrein te Muiden

Een probleeminventarisatie naar de aanwezigheid van Explosieven in het onderzoeksgebied 'KNSF-terrein te Muiden'

en

Het Plan van Aanpak van AVG Milieutechniek Heijnen BV

Auteur:

Ir. Jan Bovenlander

Dit document is bedoeld voor verbetering van de besluitvorming over de kapvergunning-aanvraag van KNSF-Vastgoed II B.V. dd. 1 augustus 2005.

Enig ander gebruik is niet toegestaan, de rechten berusten bij de auteur.

Muiden, 18 oktober 2005

Inhoud:

Verantwoording:	3
Samenvattende conclusie:	3
Bespreking AVG-Rapport KNSF-terrein Muiden.	4
Inleiding.....	4
Uit de “Verantwoording”.....	4
Uit de “korte historische schets van 300 jaar kruifabriek in Muiden”	4
De bezetting	4
De gevolgen van de explosie van 1947	6
ten slotte	7
Uit: De Feiten	8
Gegevens uit literatuur, archieven en egodocumenten	8
Gegevens uit luchtfoto -interpretatie.....	8
Gegevens van de Explosieven Opruimingsdienst.....	8
Uit: Publieke Opinie	9
Uit: Conclusie en Advies.....	9
De mening van experts	11
Wettelijk en bestuurlijk kader	11
Bespreking Plan van Aanpak AVG Milieutechniek Heijnen BV.....	12
Inleiding.....	12
7.2 Het toegankelijk maken van het werkterrein	12
7.3 Detectie	13
Conclusie's en aanbevelingen:	16
Conclusie's:.....	16
Aanbevelingen	17

Verantwoording:

Deze toetsingsrapportage weegt de redeneringen en de conclusies in het rapport “KNSF-terrein te Muiden, “Een probleeminventarisatie naar de aanwezigheid van Explosieven in het onderzoeksgebied ‘KNSF-terrein te Muiden” geschreven in mei 2005 door drs. T. Kleuters, historicus en wetenschappelijk medewerker van AVG Geoconsult Heijnen BV. Tevens wordt de vertaling van de aanbevelingen uit dit rapport in het Plan van Aanpak van AVG Milieutechniek Heijnen dd. 16 juni 2005 getoetst. Dit is van belang omdat de conclusie uit dit rapport de aanleiding zou vormen tot het kappen van het Kruitbos, een waardevol natuurgebied waarin tenminste 80 soorten dieren onder de Flora- en Faunawet vallen, er 8 op de Rode Lijst staan, en 12 soorten worden beschermd door de Habitatrictlijn.¹

Omdat er geen enkele planologische beslissing is genomen met betrekking tot dit gebied, is het heel wel mogelijk dat besloten zal worden het Kruitbos geheel of grotendeels te behouden. Kap, zoals nu voorgesteld, zal belanghebbenden echter voor een ‘fait-accompli’ stellen en volgens natuurbeschermorganisaties onherstelbare schade aan de naar objectieve maatstaven unieke natuur aanrichten.

Ook schrijft de wet voor dat voor ontheffingen in het kader van de Flora en Fauna wet alternatieven moeten zijn onderzocht. De Habitatrictlijn vereist niet alleen het beschouwen van deze alternatieven, maar eist ook een gedegen maatschappelijke onderbouwing.

Daarnaast is het noodzakelijk de uiteindelijke bestemming van het gebied te kennen alvorens tot een probleemanalyse aangaande de opsporing en ruiming van eventuele explosieven kan worden besloten. Deze stap is volgens de geldende richtlijnen noodzakelijk.

Omwille van leesbaarheid en efficiëntie zijn alleen die beweringen in het rapport onderzocht die voor zijn conclusie van belang zijn, met andere woorden: die tot onderbouwing van zijn conclusie dienen. Andere beweringen, zoals het vermelden van de *dorpskern* van de Stad Muiden, doen minder terzake.

Gebruik is onder andere gemaakt van getuigenverklaringen, interviews met experts en betrokkenen, het Historisch Archief Muiden, krantenartikelen, informatie van rijks- en provinciale overheid, het Rapport Oranjewoud (contra-expertise op de begroting van de ontwikkeling van het KNSF-terrein), en het Milieurapport Edelman, alsmede het volledige inzagedossier aangaande de kapvergunning.

Samenvattende conclusie:

Het onderzochte rapport bevat geen gegevens die tot de conclusie “dat het hele terrein gereed gemaakt dient te worden voor een algemeen detectie onderzoek” leiden. Het plan van aanpak van AVG Milieutechniek Heijnen BV resulterend uit dit onderzoek gaat er ten onrechte van uit dat het Kruitbos gekapt moet worden als er aanleiding zou zijn tot opsporing van granaten. De gevolgde procedure voldoet niet aan de richtlijnen en brancheafspraken voor de opsporing van conventionele explosieven zoals vervat in de beoordelingsrichtlijn voor het Procescertificaat “Opsporen Conventionele Explosieven (BRL-OCE)”. Met name ontbreekt een probleemanalyse. Bij nauwkeurige lezing valt op dat de voorgestelde methode een veel verdergaande kap inhoudt dan de gedeeltelijke kapvergunning toelaat. Daarnaast worden overtredingen van de Flora- en faunawet en Habitatrictlijn aangekondigd. De onmiddellijke noodzaak om tot een algemeen detectie onderzoek over te gaan is niet aangetoond. Omdat het rooien van het bos een waardevol natuurgebied betreft staat dit op gespannen voet met wettelijke regels. Daarnaast moet het planologische traject zijn doorlopen, alvorens de betreffende ontheffingen verleend kunnen worden, een probleemanalyse kan plaats vinden, en kap maatschappelijk verantwoord is. In het volgende zullen wij deze conclusies onderbouwen, en aan het einde puntsgewijs, met onze aanbevelingen, opsommen.

¹ Rapport 2004-18 Van der Goes en Groot: KNSF-terrein te Muiden, inventarisatie Flora en Fauna

Bespreking AVG-Rapport KNSF-terrein Muiden.

Inleiding

Relevant is de beantwoording van de volgende vragen:

- ?? Is er op het KNSF terrein onontploffte munitie aanwezig? Zo ja, waar en welke?
- ?? Is er een noodzaak deze onverwijld te ontmantelen, dat wil zeggen nog voordat er een planologisch besluit is genomen over de bestemming van dit terrein?
- ?? Is het dan noodzakelijk om het bos te vellen ten behoeve van opsporing?

De beantwoording van de eerste vragen dient te volgen uit een vooronderzoek, dat bestaat uit een inventarisatie en probleemanalyse. Voor de laatste fase is alleen een OCE-gecertificeerd bedrijf bevoegd. De beantwoording van de laatste vraag hangt samen met de gekozen techniek van opsporing en ruiming.

Deze contra-expertise is er in de eerste plaats op gericht om de beantwoording van bovenstaande vragen in de rapporten te toetsen. We zullen de ons inziens relevante passages uit de rapporten citeren (*cursief*), en van commentaar voorzien.

Uit de “Verantwoording”

Over het aantreffen van die munitie: *“In het geval van de Kruitfabriek te Muiden kan gesteld worden dat het hier niet alleen gaat over het al-dan-niet aantreffen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog, maar meer nog over de mogelijkheid van het aantreffen van gedumpte of weggeslingerd (naoorlogs) productiemateriaal. Met andere woorden: mogelijk betreft het hier niet alleen een resultaat van oorlogsgeweld, maar wellicht ook een resultaat van eeuwenoude kruitindustrie.”*

De laatste veronderstelling is onjuist. Op het terrein liggen geen explosieve materialen verspreid ter gevolge van de productie, of ongelukken met die productie. In de eerste plaats gaat dit onderzoek om omhulde explosieven, niet om los kruit. Maar: als er kruit gemorst zou zijn, dan ligt dat in de onmiddellijke omgeving van gebouwen of paden. Deze werden echter geregeld machinaal of handmatig gereinigd. Verspreiding van explosieven ter gevolge van ongevallen is al helemaal onmogelijk. De gehele voorraad detoneert en/of deflagreert bij een ongeval, zodat er niets van overblijft. Later gaan wij nog dieper op dit onderwerp in.

Over de “*onderzoeksmethode*”: geen gebruik is gemaakt van krantenartikelen met betrekking tot de ongelukken op het terrein, het boekwerk ‘Kruitpad 16’ over de geschiedenis van de Kruitfabriek, het boekwerk ‘de explosie van 1947’ – beide uitgaven van het ‘Historisch Archief Muiden’, andere gegevens uit het ‘Historisch Archief Muiden’, gegevens uit het milieuonderzoek van bureau Edelman, de conclusie van het bureau Oranjewoud, interviews met betrokkenen, getuigen, en deskundigen, interviews met ex-stafleden, en eerdere rapporten die over het onderwerp van dit rapport zijn geschreven.

Op onze vraag waarom deze bronnen niet geraadpleegd werden kregen we geen antwoord.

Uit de “korte historische schets van 300 jaar kruitfabriek in Muiden”

Recenter dan “*de explosies van productiemateriaal in 1883, 1886, 1924 en 1925*” zijn de explosies en branden van 1948, 1949, 1963, 1966, 1972, 1974, 1975, 1976, 1981, 1983 (2x), en 2001. Relevant zijn ze niet, er zijn bij deze ongevallen geen explosieven verspreid. Wél met de explosie van 1947.

De bezetting

Het rapport vermeldt: *“Tijdens de bezettingsjaren werd het gebied van de Kruitfabriek door Duitse troepen bezet. Bekend is dat zij de fabriek gebruikten voor hun eigen oorlogsindustrie. Welke producten in de periode 1940-1945 zijn gefabriceerd, is vandaag de dag echter nog onbekend.”* Dit is onjuist. De werkelijkheid is als volgt²:

² bron “Kruitpad 16” uitgave H.A.M.

Bij het uitbreken van de oorlog heeft men vooraf tijdens de mobilisatie de voorraden kruit en andere springstoffen op schepen geladen. Deze worden direct na het uitbreken van de oorlog naar veiliger plaatsen gesleept. Dan wordt het gebied geïnundeerd. De fabrieken worden echter niet aangevallen en de schade blijft beperkt tot wateroverlast in Muiden.

Na de capitulatie worden alle losse werkkrachten ontslagen en de kruitproductie wordt gestaakt. Men schakelt over op de productie van een "handreinigingsmiddel" (een soort zeep). Ook wordt er kaneel- en theesurrogaat vervaardigd en collodiumwol. Op beperkte schaal worden er nog wel springstoffen voor de mijnbouw geproduceerd. De Duitsers geven hun pogingen om de fabrieken kruit voor hun leger te laten maken op, maar dreigen vervolgens om het gehele personeel en het machinepark naar Duitsland te verplaatsen. Uiteindelijk is slechts een klein deel van het personeel gedwongen om naar Duitsland te gaan en er zijn ook diverse installaties op transport gesteld. Deze zijn na de oorlog weer teruggeplaatst.

Tijdens de oorlog is de hele voorraad kruit en springstoffen door de bezetter in beslag genomen en weggehaald. Ter bevestiging een kopie van een brief uit vermoedelijk 1943 die de Muider NSB-er Jan Kauderer schrijft over de 'misstanden' die hij aantreft in Muiden. Hij is er misnoegd over dat de fabriek niet ingezet wordt bij oorlogsproductie:

in aanmerking venst te komen is voorspraak van dominee of dokter zeer aanbevelenswaardig.
 Opruiming door herplaatsing van anderen is hier de enige oplossing
Onttrekking arbeidskrachten
 De persoon A. Licht, Weesperstraat 267 Muiden heeft een schoenreparatie-inrichting opgericht met uitschakeling van alle door de wet gestelde verplichtingen, zoals het niet voldoen aan de Vestigingwet enz. Vermoedelijk worden de grondstoffen "zwart" ingeslagen en tracht hij zich aldus tegen uitzending te beveiligen.
 Ook de firma Gebr. Hazenaar, Heerengracht en Burg. de Raadsingel, een schildersbedrijf, neemt een oplossing gevonden te hebben om zich tegen de uitzending schakemat te zetten en doet dit op de volgende wijze : Een der firmanten heeft zich verhuurd als arbeider bij de N.V. Springstoffenfabriek "De Krijgsman" te Muiden terwijl diens zoon, Herman Hazenaar, aan dezelfde fabriek zg. "uitgeleend" is. Op gen. fabriek is een vaste schilder reeds jaren in dienst nl. Piet Buitenweg. Laatstgen. per seon moest door deze handelwijze zijn plaats verlaten. De feiten gedragen zich dan zo ; Wanneer er arbeidskrachten moeten worden aangewezen voor Duitschland dan wordt genoemde Herman Hazenaar "uitgeleend" en later weer bij de firma Hazenaar overgeheveld. Naar alle waarschijnlijkheid is het met de zoon van den medefirmant nl. A. Hazenaar, Burg. de Raadt singel 5 evenzo gesteld.
 Wat het onttrekken van arbeidskrachten betreft is het bij de N.V. Springstoffenfabriek "De Krijgsman" te Muiden precies hetzelfde en gaat dit a.v. in zijn werk.
 Er is hier sprake van "fabrieksarbeiders" de belangen van "De Krijgsman" maken dat deze arbeiders plotseling in landarbeiders worden omgedoopt ! Ter verduideliking het volgende :
 De Heer A. Donker is in het prive bezit van een koe, welke door een ongehuwde fabrieksarbeider J. van Etten, wonende aan de Zeedijk te Muiden verzorgd wordt. Het eigenaardige doet zich hierbij voor, dat gehuwde arbeiders voor uitzending in aanmerking komen en ongehuwde niet. Verder is het terrein gelegen achter de fabriek in exploitatie bij den Heer Verschoor en nu worden wederom fabrieksarbeiders aan dezen landbouwer ter beschikking gesteld als landarbeider ten name van genoemde Verschoor. Een volgend punt verdient aandacht, dat juist arbeiders met meer "inzicht" voor den nieuwen tijd voor Duitschland worden aangewezen en juist die personen met een uitgesproken anti-geest zoveel mogelijk gehandhaafd worden. Dit, komt tot uitdrukking dat arbeiders met een langeren diensttijd en ouder in leeftijd worden "uitgezocht". Het ware te wensen dat naar deze gedragingen een streng onderzoek werd ingesteld en volgt hier een lijst van namen van arbeiders die overlopende van anti-geest door de directie worden "gespaard" t.w.
 J. van Etten. T. Buninga J. Verhoef
 P. Buninga Joh. Roosendaal J. Smit
 G. van Leeuwen J. Roosendaal Jaap Schipper
 J. van Eersel H. v. Ravenstein K. Kop
 N. v. d. Berg. A. Schipper G. Koppen
 C. Smeding, J. Frantzen D. de Gooijer
 B. Janssen Klaas Gijzen A. van Ruyssteden
 P. Schipper G. Samplonius K. Kempe
 H. Bakker! Joh. Metz. D. Mansvelder.
 J. Gillesen. A. Boelhouwer.

Met het oog op de thans in werking getreden nieuwe verordening tot het sluiten van bedrijven lijkt het mij bijzonder nuttig indien de N.V. Ned. Springstoffenfabriek te Muiden ook eens onder de loupe werd genomen, aan gezien het hier buskruitfabriek betreft welke thans alle mogelijke surrogaten fabricceert, zoals kaneel, thee e.d. welke producten toch in voldoende mate door meer geschikte bedrijven worden aangemaakt.

De heer Siem Rozendaal, ex-wethouder van Muiden verklaart:

“Na de Nederlandse capitulatie (14 mei 1940) waren er enorme voorraden kruit in de magazijnen, evenals grondstoffen. De grondstoffen werden in opdracht van de bezetter verwerkt tot eindproduct. Naar mijn schatting heeft de fabriek tot ongeveer een jaar na de capitulatie geproduceerd. Ik was in de oorlog veel op het terrein aanwezig, om het paard van de directeur de heer Donker te verzorgen, en kon zodoende mij vrij over het terrein bewegen. Nooit heb ik granaten, mijnen of bommen gezien. Na de verwerking van de voorraden grondstoffen werd de kruitproductie beëindigd, werden honderden arbeiders (van buiten Muiden) ontslagen, het machinepark grotendeels naar Duitsland afgevoerd, en gingen de achtergebleven arbeiders met de achtergebleven machines surrogaat thee en zeep produceren.”

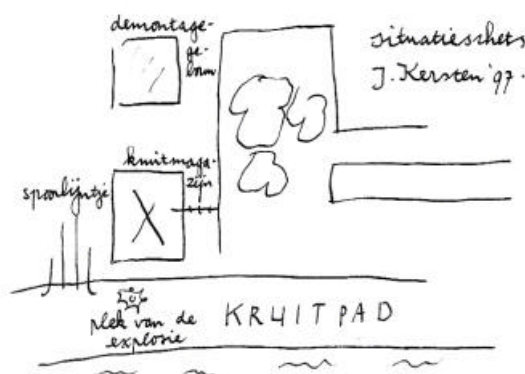
We menen nu afdoende te hebben aangetoond dat er geen reden is om te vermoeden dat er uit die periode munitie is achtergebleven.

De gevolgen van de explosie van 1947

Het rapport vervolgt met een beschrijving van de explosie van 1947, die op 17 januari, en niet op 27 februari zoals het rapport vermeldt, plaatsvond. Op basis van getuigenverklaringen is weldegelijk vast te stellen hoe de explosie in zijn werk gegaan moet zijn. Vaststaat dat de explosie begon met een steekvlam op de losplaats, dat vervolgens granaten op de lorries ontploften, de granaten van de gereedstaande vrachtwagens werden geblazen of ontploften en een magazijn met 500 kg kruit de lucht in ging. Er zat een grote krater op de plaats waar zich eerst het kruitmagazijn bevond.

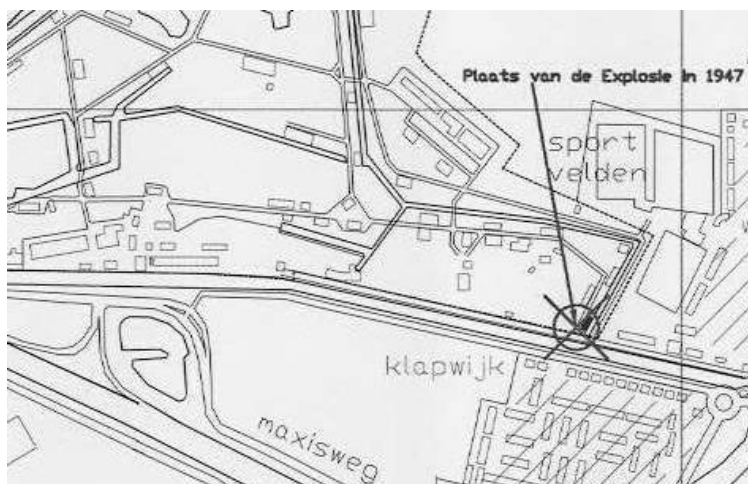
Siem Rozendaal: “na de oorlog werd de kruitfabriek gebruikt als verzamel- en demontageplaats voor vooral Duitse granaten. Vervoer, opslag en demontage gebeurde onder toezicht van mijn vader. Hij was getuige van de ramp in 1947. Hij zag hoe de soldaten aan het uitladen waren door de granaten naar elkaar toe te werpen. Hij zag hoe een militair een (toevallig op scherp gestelde?) granaat liet vallen, met een ontploffing tot gevolg. Hij dook weg achter het gebouw Kruitpad 2, hoorde tientallen granaten ontploffen, en daarna het kruitmagazijn. In een rechtszaak tussen de kruitfabriek en defensie over de schuldvraag heeft mijn vader bovenstaande verklaring onder ede afgelegd”

In de voorgaande dagen hadden ervaren kruitwerkers zich al geërgerd aan het roekeloze gedrag van de militairen. De eerste wagen werd zonder moeilijkheden gelost en reed een eindje door om plaats te maken voor de tweede. De granaten werden met de hand gelost door 15 militairen. Men gaf de grote gele granaten aan elkaar door tot de laatste van hen ze op een lorrie legde. Deze werd via een smal spoorlijntje naar het fabrieksterrein gereden, waar op enkele tientallen meters afstand het gebouw stond waar de demontage plaatsvond. Tussen het demontagegebouw en de weg bevond zich een kruitmagazijn, waar 500 kg springstof lag opgeslagen. (zie schets). Tijdens het lossen van de tweede truck gebeurde het ongeluk.³

De granaten en de voorraad ontstekingen werden over de omtrek verspreid. Het moge duidelijk zijn dat de granaten zich weinig aantrokken van de begrenzingen van het Kruitfabriek terrein maar zich ruwweg in een cirkelvormig gebied verspreiden, met als centrum de plaats van de explosie: de uiterste zuidoost punt van het terrein:

³ Uit “Kruitpad 16” en “de Klap van 1947” Uitgave H.A.M.

Uiteraard is de omgeving na de explosie nagezocht op granaten. Men mag vermoeden dat met de zoekacties niet alle granaten zijn gevonden. Recentelijk werd bij het slopen van funderingen in de nabijheid van de plaats van de explosie nog een gedemonteerd granaat aangetroffen. De bosploeg haalde tot in de zeventiger jaren granaten uit de sloten. Verder is er op het KNSF-terrein nog wat munitie gevonden bij maaiwerkzaamheden. Tot ongeveer de zestiger jaren, dus zeker gedurende een periode van twintig jaar na de ontploffing werd het gehele

KNSF-terrein gemaaid door een maaiploeg, die vooral in het begin granaten en ontsteekmechanismen vond. De granaten waren in het algemeen niet scherp gesteld. Over de precieze aantallen spreken de getuigen elkaar tegen (enkele tot tientallen).

Een behoorlijk deel van de granaten is in de Muidertrekvaart terecht gekomen. Hoewel deze afgezocht werd, zijn er bij duikwerkzaamheden veel granaten aangetroffen – maar deze werden niet geruimd.

Er zouden er zich ook in de sloot langs het Kruitpad bevinden, en mogelijk bij of onder de sportvelden. Het ligt in de rede te veronderstellen dat ook in 'Klapwijk' er zich in de bodem granaten kunnen bevinden, onder de huizen die daar in 1967 gebouwd werden. In ieder geval zijn er in het weiland ten westen van Klapwijk tot vier keer toe, de laatste keer in 1993, door de pachter, de heer van Ginkel, gedemonteerd granaten gevonden.

De granaten werden inderdaad aangetroffen in een verspreidingsgebied rond de explosiehaard, waarvan verreweg de meeste ruim binnen de A-cirkel (risico op dodelijk letsel) die de NATO aanhoudt voor de verspreiding van munitie bij een ontploffing van een opslagplaats met tot 5000 kg TNT-equivalent ($R=270\text{ m}$)⁴. Gezien het voorgaande is het niet onredelijk te veronderstellen dat, alhoewel minder waarschijnlijk, granaten ook aangetroffen kunnen worden in een ruimer gebied met een straal van 600 tot 750 meter, zoals het rapport aanbeveelt (slechts één vondst valt hier buiten, zie afbeelding bij "uit Conclusie en advies").

De in het rapport getrokken cirkel die de mogelijke verspreiding van granaten aanduidt is dus niet correct. Deze omvat het hele Kruitbos, omdat de plaats van de explosie niet achterhaald zou zijn. Het verspreidingsgebied omvat slechts ongeveer de helft van het Kruitbos, als gerekend wordt met de uitgangspunten van het rapport. Bij een cirkelvormige verspreiding is echter het grootste deel van de granaten buiten het KNSF-terrein beland. Daar zijn dan ook veelal granaten aangetroffen (zie ook 'gegevens van de EOD')

In 1948 viel er opnieuw een slachtoffer ter gevolge van het ontploffen van een granaat. Of het hier om een 'rondgeslingerde granaat' uit 1947 gaat, is onbekend. Waarschijnlijker is dat het ongeval plaats vond bij demontagewerkzaamheden.

ten slotte

merkt het rapport op dat bij woningbouw het probleem is dat: *"daar naast de restanten van de kruitproductie ook nog granaten (liggen), die bij een explosie in 1947 de lucht in werden geslingerd"*.

Deze opmerking is afkomstig uit een artikel uit Trouw van 17 juni 2004. Even daarvoor was Sander Simons aangetreden als woordvoerder voor KNSF Vastgoed. De heer Simons was ook medewerker van het dagblad Trouw.

⁴ NATO manual AASTP-1 May 1992 – Open-air stack, light structure or truck loaded with ammunition

Uit: De Feiten

Gegevens uit literatuur, archieven en egodocumenten

1940-1945 Het terrein van de kruitfabriek wordt bezet door Duitse troepen.

Onjuist, zie 'de bezetting'.

Voor andere feitelijke onjuistheden verwijzen we naar 'Over Kleuters en de KNSF' van het Historisch Archief Muiden.

Gegevens uit luchtfoto -interpretatie

In een poging om meer zicht te kunnen krijgen over de gebeurtenissen in het onderzoeksgebied in de periode 1940-1945, is een bezoek gebracht aan de luchtfotoarchieven van de Universiteit van Wageningen en het Kadaster in Emmen. Uit bestudering van de, door de Royal Airforce genomen, luchtfoto's is gebleken dat het terrein van de Kruitfabriek hoogstwaarschijnlijk niet door bombardementen is getroffen.

Uit getuigenverklaringen blijkt dat het nooit geprobeerd is. Er zijn dus stellig geen onontplofte bommen (blindgangers) aanwezig.

Gegevens van de Explosieven Opruimingsdienst

Om na te kunnen gaan in hoeverre het KNSF-terrein al opgeschoond is van explosieven, zijn (voor zover mogelijk) alle meldingen aan de EOD in kaart gebracht (zie tevens bijlage 4). Hieruit blijkt dat er zowel op als rond het terrein in de periode 1971 -2004 meerdere meldingen van explosieven zijn gedaan. Van de meldingen op het onderzoeksterrein is echter niet duidelijk gemaakt van welk deel van het terrein de meldingen afkomstig zijn, zodat het gehele gebied als verdacht beschouwd moet worden. Ook zijn er bij de EOD geen ruim- of meldingsgegevens traceerbaar van de periode 1945 - 1969.

Het is onduidelijk welk verband er gelegd moet worden tussen het aantal meldingen bij de EOD en de mate van opschoning. Immers, als er veel meldingen zijn is er een hoge mate van opschoning, maar is ook de kans een granaat aan te treffen groot. Als daarentegen het aantal meldingen gering is, dan is volgens dezelfde redenering de kans een granaat tegen te komen klein. Meer zegt het verloop van de frequentie van de vondsten. Neemt deze sterk af dan lijkt het erop dat de voorraad granaten uitgeput raakt. Wanneer naar de frequentie van de vondsten die betrekking hebben op het Kruitfabriekterrein wordt gekeken in bijlage 4 van het rapport, dan valt op dat het na 1979 vijf jaar duurt eer er weer granaten aangetroffen wordt. Er is dan een kleine 'opleving' met een vijftal vondsten in 1984, '85, en '86. Volgens informatie van het voormalig kader van de Kruitfabriek hangen alle vondsten in die periode samen met graafwerkzaamheden: er werden dus geen granaten meer aan de oppervlakte aangetroffen.

Daarna – dus gedurende achttien jaar - zijn er volgens de tabel géén meldingen vanaf de Kruitfabriek (De latere meldingen uit de tabel zijn niet afkomstig van de kruitfabriek). De verklaring is dat sinds het faillissement in 1990 de granaten op het terrein opgeslagen werden. Deze partij is in één keer voor de sluiting in mei 2004 door de EOD vernietigd. In het overzicht ontbreekt echter deze melding. Noch uit het aantal, noch uit de frequentie van de vondsten vallen significante conclusies te trekken.

Wél veelbetekenend is echter dat in het overzicht van 55 meldingen uit Muiden er slechts 15 afkomstig zijn van de Kruitfabriek. Voor iedere granaat die op het KNSF-terrein werd gevonden, werden er dus drie buiten het KNSF-terrein aangetroffen. Als er een 'explosievenprobleem' is, dan is dit er ook buiten de hekken van het KNSF-terrein. In het kader van verantwoordelijkheid voor openbare veiligheid van de gemeente dient de aandacht dan dus ook uit te gaan naar het gebied buiten het KNSF-terrein.

Uit: Publieke Opinie

Het verslag over dit onderwerp is voor de probleemstelling: de aanwezigheid van granaten, niet relevant. Toch een opmerking:

Inderdaad is er nieuwsgierigheid en ongerustheid aangaande de Kruitfabriek na de ramp in Enschede in mei 2000 en vooral na de onverklaarbare spontane uitslaande brand in augustus 2001. Maar daar moet bij vermeld worden dat uit niets blijkt dat “ook het grootste deel van de landelijke overheid de zorgen van de eerder genoemde Muidenaren deelt”. Integendeel, op de televisie in ‘Knevel op zaterdag’⁵ reageert de burgemeester laconiek, in ‘van Gewest tot Gewest’⁶ laat een vertegenwoordiger van VROM weten dat de Kruitfabriek aan alle veiligheidseisen voldoet, en doet dat nog eens dunnetjes over op een door de gemeente op 13 november 2001 georganiseerde geruststellingsbijeenkomst. De burgemeester laat weten de ‘commotie niet te begrijpen’, en verklaart dat Muiden perfect veilig is want ‘komt er een klap dan gaat alles de kant van het IJmeer op’. Verder kwalificeert de burgemeester de vragen van een honderdtal Muidenaren als “insinuaties en ferme onjuistheden”⁷ en organiseert hij uiteindelijk de genoemde geruststellingsbijeenkomst met politie, de veiligheidsexpert van de kruitfabriek, het ministerie van VROM en de brandweer. De brandweer bagatelliseert de gevolgen van een explosie van 1000 kilo TNT.

Klarabel Koe
De Babbelzieke Dame
Uit Donald Duck

Het citaat van “Klarabel” op Muideninfo (“*Mijn man zegt dat 50.000 kilo vuurwerk hetzelfde gewicht heeft als 100 zware vliegtuigbommen waarmee in de Tweede Wereldoorlog hele woonwijken werden platgegooid etc.*”) betreft overduidelijk een parodie op de opvattingen van de burgemeester in die periode.

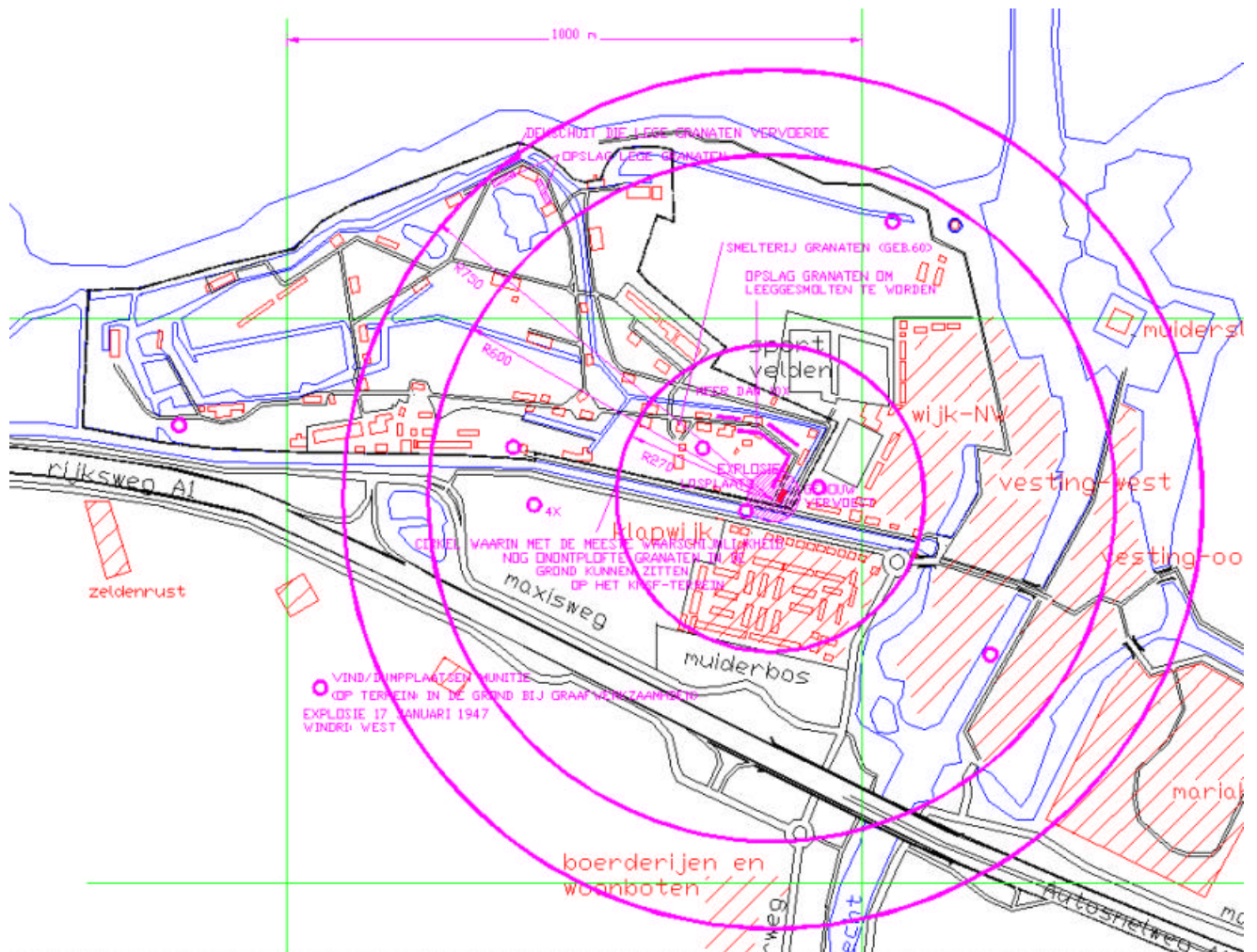
Uit: Conclusie en Advies

Hier wordt nog eens betoogd dat er een onzekerheid bestaat over de aard en plaats van de aanwezige explosieven. Elders in deze contra-expertise is aangetoond dat dat geenszins het geval is. Het rapport houdt een gevarenezone aan van 600 tot 750 meter. Daarmee komt men op het verspreidingsgebied conform de afbeelding op de volgende bladzijde:

⁵ op video beschikbaar – uitzending 6-oktober-2001

⁶ op video beschikbaar – uitzending 31-januari-2002

⁷ Gooi- en Eemlander – 25 september 2001

Verspreidinggebied granaten.

Binnen de cirkel met een straal van 270 meter is het waarschijnlijk nog granaten aan te treffen.

Binnen de cirkel met een straal van 600 (of 750) meter is het niet onmogelijk nog granaten aan te treffen.

Vragen aan AVG Geoconsult Heijnen

Na lezing van het rapport bleven we met een aantal vragen zitten. We besloten voor nadere informatie de auteur, de heer Kleuters, te raadplegen. Onze eerste vraag was waarom de auteur zich niet nader geïnformeerd had over de plaats van de explosie in 1947. De heer Kleuters vertelde ons dat hij het rapport volgens “de gebruikelijke regels” geschreven te hebben en verwees ons voor de beantwoording van onze vraag naar de projectleider, de heer drs. Patrick Folkersma. Deze vertelde ons dat de “zaak gevoelig ligt”, en het rapport opgesteld was “conform de opdracht van KNSF”. Verder wenste hij ons niet te woord te staan, en verwees naar KNSF voor verdere informatie.

Onze vragen bleven onbeantwoord.

De mening van experts

We hebben gesproken met verscheidende ex-stafleden van de Kruitfabriek, waaronder de veiligheidsmanager. De ‘common opinion’ is dat er zeker nog wel granaten gevonden zullen worden als je daar gericht naar zoekt, en dan waarschijnlijk in het gebied ten oosten van gebouw 60 en 87, ruim binnen de ‘NATO-cirkel’ op het kaartje van het verspreidingsgebied. Het aantreffen van granaten buiten dit gebied is onwaarschijnlijker. In de laatste jaren (zeventiger jaren) van de ‘bosploeg’ zijn er weinig of geen granaten door hen bij de regelmatige handmatige maaiwerkzaamheden aangetroffen, en sindsdien zijn granaten alleen aangetroffen bij graafwerkzaamheden. Het behoeft dan ook geen betoog dat alvorens te gaan bouwen het verstandig is de bouwplaats op granaten te onderzoeken; dit geldt vooral binnen de ‘NATO-cirkel’ maar is zeker ook binnen de ruimere cirkels aan te raden. De geraadpleegde experts achten het echter onnodig om anders dan in relatie tot bouwactiviteiten granaten op te sporen.

Wettelijk en bestuurlijk kader

Ruiming van explosieven, afkomstig uit WOII (waar hier sprake van is) is geregeld in het “Bijdrage besluit kosten opruiming explosieven WOII”. Deze regeling subsidieert lokale overheden die overgaan tot opsporing en ruiming. Onduidelijk of de ‘voorgenomen bouwactiviteiten’ reden zijn om van dit ‘rijkspotje’ gebruik te kunnen maken. Voorwaarde is in ieder geval een goedgekeurd bestemmingplan en risico voor de bevolking of infrastructuur vanwege de bouwactiviteiten. Mocht er aanleiding zijn om binnen de bebouwde kom over te gaan te opsporing, dan is dat in ieder geval wél subsidiabel.

Alvorens eventueel een kapvergunning kan worden afgegeven zijn ontheffingen in het kader van de Boswet, de Flora- en Faunarichtlijn en Habitatrictlijn noodzakelijk. Zonder diep op deze materie te willen ingaan, staat vast dat voor de laatste twee regelgevingen alternatieven degelijk afgewogen moeten zijn, en voor de laatste zelfs de maatschappelijke noodzaak aangetoond moet zijn. Dat is geenszins het geval, zodat aangenomen mag worden dat de vereiste vergunningen niet verstrekt zullen worden. Van een weging van alternatieven zou sprake kunnen zijn na afsluiting van de Milieu Effect Rapportage, alhoewel deze afweging nauwelijks als degelijk beschouwd kan worden zolang er geen alternatief met verlegde en verdiepte autosnelweg A1 die nu langs het KNSF-terrein loopt (het eco-aquaduct) én behoud van het Kruitbos is meegenomen (dat voldoet aan de uitgangspunten van de overheid). De afweging behoort deel uit te maken van het besluitvormingsproces in het kader van het Provinciaal Streekplan, dat in de zomer van 2006 plaatsvindt. Vaststaat dat er in ieder geval zekerheid moet zijn over de verlegde en verdiepte A1 voordat de Provincie ook maar overweegt een streekplan aan te nemen waarin het Kruitbos voor woningbouw bestemd wordt. De gemeente Muiden stelt zich op hetzelfde standpunt. Voorts geldt volgens artikel 3 van de Boswet een herbeplantingsplicht, zolang er geen goedgekeurd bestemmingsplan is.

Bespreking Plan van Aanpak AVG Milieutechniek Heijnen BV

Inleiding

Relevant is de beantwoording van de vraag of ten behoeve van opsporing het noodzakelijk is om het bos te vellen. Deze bespreking is er op gericht om de beantwoording van deze vraag in het Plan van Aanpak van AVG te toetsen. We zullen de ons inziens relevante passages uit het rapport citeren (*cursief*), en van commentaar voorzien. Het gaat hier om hoofdstuk 7 uit het rapport.

7.2 Het toegankelijk maken van het werkterrein

“Om de opsporingsprocessen ‘lokaliseren’, ‘identificeren’, ‘tijdelijk veiligstellen’ en ‘overdracht aan de EOD uit te kunnen voeren, dient het werkterrein eerst toegankelijk gemaakt te worden voor deze opsporings- en benaderingswerkzaamheden.

Door de opdrachtgever wordt een waardevol landschap met behoudt van flora en fauna nagestreefd. Bij de opsporings- en benaderingswerkzaamheden van conventionele explosieven zal hieraan voor zover mogelijk gevolg gegeven worden. De veiligheid voor personen en levende have heeft, naast de kwaliteit van het explosieven opsporingsproject, de hoogste prioriteit in het proces.”

Bovenstaande citaat lijkt vanzelfsprekend. In het volgende zal echter aangetoond worden dat hiermede een grootschalige kap en overtredingen van de Flora- en faunawet, habitatrichtlijn en vernietiging van het bos aangekondigd worden. De crux zit in het ‘voor zover mogelijk’, en in ‘prioriteit voor de kwaliteit van het explosieven opsporingsproject’. Ook de ‘uitgangspunten’ lijken plausibel en redelijk, maar de uitwerking daarvan in de werkwijze toont het tegendeel aan.

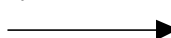
Bij ‘Werkwijze’ is niet vermeld wie er verantwoordelijk is voor de keuze van de te vellen bomen. Omdat het rapport stelt dat *“Omtrent de boompartijen aan de hand van de plaatselijk benodigde toegankelijkheid en de mogelijkheid tot DGPS-ontvangst een beslissing tot de mate van dunning wordt genomen”*, én omdat (verderop, hoofdstuk 7.3 detectie) er sprake is van een rij van *“acht tot dertig sondes op constante afstand van elkaar geplaatst (...) op een sondedrager die getrokken wordt door een quad-achtige door DGPS ondersteunde trekker”* mag aangenomen worden dat deze ‘dunning’ bijzonder vergaand is. Hoe vergaand volgt uit de breedte van zo’n sondedrager, en die kan men ongeveer vaststellen aan de hand van een rij van drie sondes, die gebruikt werden om het sportveld handmatig af te zoeken, en aan een afbeelding van een rij van zes sondes die gevonden werd op de website van AVG. Wanneer men zich een voorstelling maakt van acht tot dertig sondes wordt duidelijk wat de consequenties van het *‘vlakzetten van het terrein’* ten behoeve daarvan zijn.

opsporing op de sportvelden op 28 september 2005

Zes sondes in rij

In de afbeeldingen staan de sondes 0,5 meter uit elkaar. Uit de literatuur blijkt dit een gebruikelijke onderlinge afstand is. De sondedrager zal bij deze onderlinge afstand dus 3,5 tot 14,5 meter breed zijn. De 'dunning' zal daar ruimte toe moeten beiden.

Met betrekking tot aanmerkingen op het verslag over de 'Landschappelijke en ecologische waardering KNSF-terrein te Muiden' valt op te merken dat hier ook weer de opmerking wordt gemaakt dat *"machinale ondersteuning mogelijk moet zijn, DGPS-ontvangst gegarandeerd is en de detectiewerkzaamheden op een constante snelheid en hoogte voltooid kunnen worden. Met andere woorden: een gesloten bosgebied is niet te detecteren of benaderen en zal derhalve middels dunning en verwijdering van onderbegroeiing toegankelijk gemaakt moeten worden."*

Als men de foto van de opsporing op het sportveld bekijkt, valt op dat hier niet van DGPS ondersteuning sprake is. Daarmee ontkracht AVG zelf haar stelling. Ook valt op dat er een stalen hekwerk aanwezig is. De storende invloed daarvan zou betrouwbare opsporing onmogelijk maken, niet alleen volgens AVG maar ook volgens andere geraadpleegde experts. Een gesloten bosgebied is inderdaad niet te detecteren volgens de door AVG voorgestelde methoden, maar zeer wel volgens andere methoden.

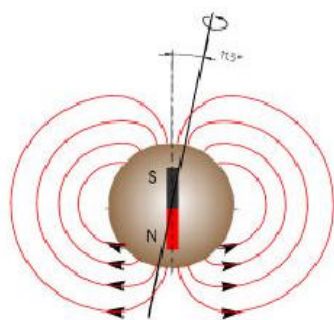
Met betrekking tot de gefaseerde aanpak (*"Dit betekent dat de onveilige situatie op het KNSF-terrein zo spoedig mogelijk opgeheven dient te worden, zodat met de geplande werkzaamheden aangevangen mag worden. De fasering zoals deze in het rapport 'Landschappelijke en ecologische waardering KNSF-terrein Muiden' wordt voorgesteld, is met betrekking tot de meerjarige tijdsperiode, dus zeer ongewenst"*) ontgaat het ons waarom er met betrekking tot een terrein dat bijna zestig jaar na de explosie van 1947 intensief gebruikt werd en waar zich in deze periode geen enkel ongeluk voordeed, nu plotseling, terwijl het afgesloten en bewaakt is, van een onveilige situatie sprake zou zijn. Opmerkelijk is dat KNSF zélf zich niet veel gelegen laat aan deze 'onveilige situatie': op het 'meest onveilige deel' van het terrein zijn in het kader van de sloop van de funderingen graafmachines aan het werk en rossen vrachtwagens rond. Uit het oogpunt van veiligheid van de arbeiders zou dit volstrekt onverantwoord en onwettig zijn.

In het geval AVG wél een deugdelijke probleemanalyse had geschreven, dan zou waarschijnlijk gebleken zijn dat juist graafactiviteiten een verhoogd risico opleveren. Opsporing en ruiming dient dus daaraan vooraf te gaan.

Bij aanbeveling 8 (*"Er zal gevolg worden gegeven aan de Flora- en Faunawetgeving, tenzij de openbare veiligheid, de veiligheid van het personeel of de kwaliteit van het explosieven Opsporingsproces in het geding komt"*) wordt impliciet een wetsovertreding aangekondigd.

Als de kwaliteit van de opsporingsproces conform dit Plan van Aanpak – met een 3,5 tot 14,5 meter breed voertuig - prioriteit heeft is een volstrekt onnodige vernietiging van het Kruitbos een consequentie. We lichten dit in het volgende hoofdstuk toe.

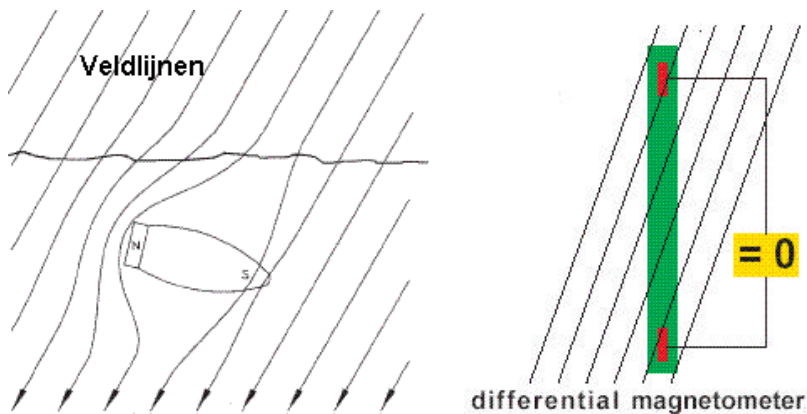
7.3 Detectie

Magnetic field of the earth

Het opsporen van explosieven geschiedt door het vaststellen van afwijkingen in de homogeniteit van het aardmagnetisch veld. Daartoe wordt in het algemeen gebruik gemaakt van passieve differentiaal magnetometers. Een granaat of ander ijzerhoudend object in de grond levert zo'n afwijking.

Niet-ijzerhoudende objecten, zoals ontstekingen (gemaakt van koper, aluminium, of zink-aluminium legeringen) verstoren het aardmagnetisch veld echter niet. Deze moeten met actieve sensoren worden opgespoord. In het Plan van Aanpak is daar geen sprake van, het ontbreken van een probleemanalyse is daarvoor mogelijk een verklaring.

Het “detecteren van de bodem met een constante snelheid en sondeafstand” en “constante afstand vanaf de grond” wordt in dit hoofdstuk als voorwaarden genoemd voor een betrouwbare detectie. Dit zou gelden voor de multi-sondeaanpak met DGPS ondersteuning, die voor een bos echter ongeschikt is.

De snelheid is overigens minder

van belang, wél van belang is de resulterende nauwkeurige positie bepaling. Die kan bereikt worden door een constante snelheid, maar ook door een lage snelheid, omdat bij DGPS de positie-informatie met een vaste frequentie ingewonnen wordt (DGPS = Satelliet-plaatsbepaling met ondersteuning middels een vast baken).

De sondeafstand (wordt ‘onderlinge sondeafstand’ bedoeld?) ligt vast, en de relevantie van deze opmerking ontgaat ons. Tenslotte: ook het belang van een (zeer) nauwkeurige afstand tot de grond ontgaat ons. De gebruikelijke afstand tot de grond is ongeveer 8 cm, en een veel grotere afstand zal de gevoeligheid van de detectie verminderen. Kleine variatie’s, zoals die ontstaan bij het lopen met een detector, zijn toelaatbaar.

Van belang is ook homogeniteit van de grond, zodat idealiter de verstoringen alleen afkomstig kunnen zijn van de gezochte objecten. Deze factor, die van meer belang is dan “constante snelheid” of “constante afstand”, heeft men helaas niet in de hand.

De voorgestelde methode (“Wanneer het werkterrein toegankelijk gemaakt is, wordt het onderzoeksgebied met behulp van DGPS-ondersteunde multisensoren gedetecteerd. Op het land worden acht tot dertig sondes op constante afstand van elkaar geplaatst en kunnen, al naar gelang het gezochte type explosief, op variabele afstand van elkaar gepositioneerd worden. De sondedrager wordt getrokken door een quad-achtige door DGPS ondersteunde trekker, die het gebied vlakkendekkend afrijdt. De detectiespecialist wie tevens de trekker bestuurt, heeft de beschikking over een computer ‘onboard’. Hierdoor heeft hij permanente informatie en controle over richting, snelheid, positie en afgezocht oppervlak. Door deze werkwijze kon tot ca. 6m diepte gezocht worden. Op de niet bedekte wateroppervlaktes in het werkgebied wordt de multisensorconstructie getrokken of geduwd door een vlet onder dezelfde condities.”) kan beoordeeld worden als optimaal wanneer het gaat om de prijs/kwaliteits verhouding van het opsporingsproces.

Voordelen van deze methode zijn snelheid van werken, en de nauwkeurige DGPS ondersteunde plaatsbepaling, die deze methode voor een lage prijs betrouwbaar maken.

Maar dat wil niet zeggen dat deze methode voor dit terrein het meest geschikt is. Opsporing met een enkele sonde is in een bos de aangewezen methode. Men dient het bos dan toegankelijk te maken door opsnoei en het verwijderen van opschoot. Met een enkele detector loopt men dan door het woud. Bij een verstoring stelt een tweede man een nader onderzoek in, of wordt de plaats van de verstoring gemerkt voor nader onderzoek. Bij het vermoeden van de aanwezigheid van ontstekingen moet het proces tweemaal worden doorlopen: éénmaal met passieve sondes, en éénmaal met actieve sondes. Deze methode is omslachtiger en dus duurder dan de voorgestelde methode waarbij in één keer een brede strook onderzocht wordt. Zij is bij zorgvuldige uitvoering kwalitatief gelijkwaardig. Men moet uiteraard wél vaststellen dat het hele gebied onderzocht is. Drie sondes zoals toegepast op de sportvelden kunnen gebruikt worden daar waar het terrein dat toelaat. Trouwens: óf het bos onderzocht moet worden zal moeten blijken uit een probleemanalyse, waarvan de uiteindelijke bestemming een essentieel onderdeel vormt. Bij een woningbouwbestemming kan het bos niet blijven bestaan, en kan het dus gerooid worden voorafgaand aan het onderzoek. Daarbij moet men wél overwegen dat neerstortende stammen in een risicogebied een gevaar kunnen vormen als daar aan de oppervlakte losse ontstekingen liggen.

Of na het kappen van het bos de detectiewerkzaamheden met een ‘quad-achtige door DGPS ondersteunde trekker getrokken (3,5 tot 14,5 meter brede) sondedrager’ mogelijk zullen zijn, valt te betwijfelen. Het betreft hier een moerasbos, wat overblijft is een moerasachtig gebied. Als men vrezen moet dat de ‘quad-achtige trekker’ in deze drassige bodem blijft steken kan men het terrein natuurlijk voorbelasten. Dat dit mogelijk is in een gebied dat potentieel gevaarlijk zou zijn, lijkt paradoxaal. Maar dan is het wél meteen bouwrijp.

Dat AVG zeer wel in staat is het onderzoek te voet uit te voeren met een enkele sonde blijkt uit de keuze van de apparatuur. Het type *Vallon Ferrous Locator EL 1303D* en *EL 1302D* (en het model *VET1*, waarvan de documentatie op de website van Vallon in voorbereiding is) zijn sondes, die in enkele opstelling gebruikt worden voor de opsporing van niet ontplofte explosieven in de grond. De volgende plaatjes geven een indruk van deze apparatuur:

VALLON

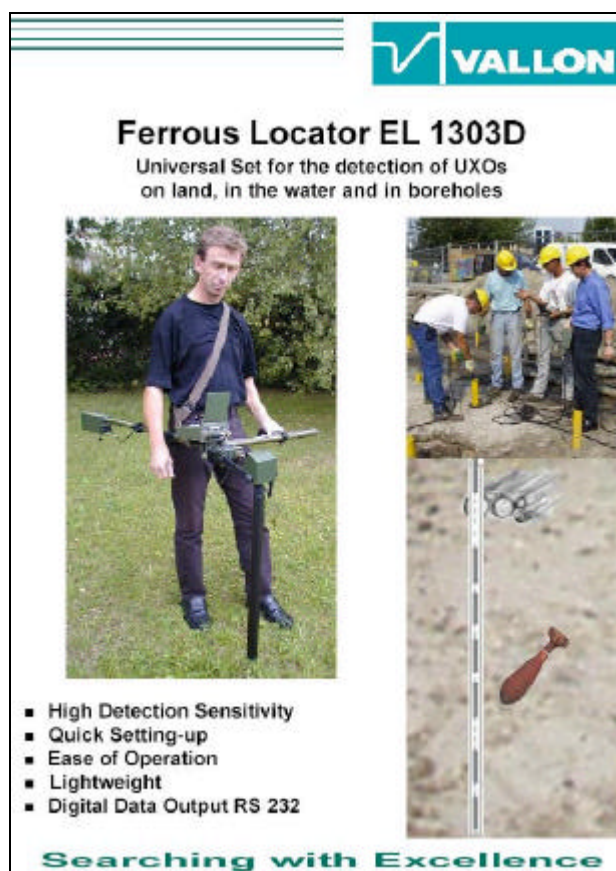
FERROUS LOCATOR EL 1302D1
Compact Difference Magnetometer
for the location of unexploded ordnances in the ground

- Rigid design
- High detection sensitivity
- Quick setting-up
- Ease of operation
- Lightweight
- Data output

EL 1302D1 detector with Computer VFC1 and DGPS

Searching with Excellence

VALLON

Ferrous Locator EL 1303D
Universal Set for the detection of UXOs
on land, in the water and in boreholes

- High Detection Sensitivity
- Quick Setting-up
- Ease of Operation
- Lightweight
- Digital Data Output RS 232

Searching with Excellence

Conclusie's en aanbevelingen:

Conclusie's:

?? Is er op het KNSF terrein onontploffte munitie aanwezig? Zo ja, waar?

Waarschijnlijk is er op het KNSF-terrein (en elders) nog onontploffte munitie aanwezig ter gevolge van de explosie van 1947. Een andere oorzaak is uitgesloten. Het betreft hier granaten, en mogelijk ontstekingen. De grootste concentratie zal worden aangetroffen rond de explosiehaard: de uiterste zuidoost hoek van het terrein. De NATO-veiligheidsafstand van 270 meter zou de begrenzing van dit gebied kunnen aangeven. Mogelijk, maar minder waarschijnlijk, bevinden zich ook granaten tot op 600 tot 750 meter van de explosiehaard. Dit is conform de norm die AVG aanhoudt.

?? Is er een noodzaak deze onverwijld te ontmantelen, dat wil zeggen nog voordat er een definitief planologisch besluit is genomen over de bestemming van dit terrein?

De verspreiding van granaten heeft in het verleden nooit tot ongevallen geleid, zelfs toen het terrein regelmatig betreden werd, en zelfs toen het handmatig door een bosploeg met zeisen gemaaid werd, en zelfs toen er regelmatig granaten gevonden werden. Deze waren in het algemeen niet scherp gesteld. Nu het terrein afgesloten en ontoegankelijk is, is opsporing en ontmanteling niet urgent. Experts stellen dat opsporing alleen geboden is wanneer er gebouwd gaat worden. Betreden van het terrein is niet gevaarlijker dan rondlopen in een willekeurig weiland in de omgeving. Vanaf buiten het KNSF terrein zijn er meer meldingen bij de EOD geweest dan vanaf het terrein. Een gedegen probleemanalyse zal deze vraag verder beantwoorden.

?? Is het dan noodzakelijk om het bos te vellen ten behoeve van opsporing?

Nee, maar het werkt wél sneller. Of men van het snelle opsporen in deze moerasachtige omstandigheden kan profiteren, is de vraag. Nader onderzoek is geboden.

?? De probleeminventarisatie van AVG is ondeugdelijk. Het blijkt geschreven te zijn 'conform de opdracht van KNSF' en mag niet als objectief worden beschouwd.

?? Een Probleemanalyse ontbreekt, en moet vooraf gaan aan een Plan van Aanpak. Een Bestemmingplan is een essentieel gegeven voor de Probleemanalyse.

Aanbevelingen

- ?? Onze aanbeveling is de probleeminventarisatie van AVG te negeren omdat zij ondeugdelijk is.
- ?? Met betrekking tot het Plan van Aanpak van AVG bevelen wij aan om, eventueel naast deze contra-expertise, een onafhankelijke 'second opinion' in te winnen, die rekening houdt met de werkelijke aard van het 'explosieven probleem' en de natuurwaarden van het bos.
- ?? Deze 'second opinion' kan alleen worden ingewonnen wanneer de bestemming van het KNSF-terrein vaststaat. Dan pas is een probleem analyse conform de geldende richtlijnen mogelijk.
- ?? Wij bevelen dan ook aan niet akkoord te gaan met het 'Plan van Aanpak'.
- ?? Wij bevelen aan de kapvergunning niet te verlenen, ook niet gedeeltelijk. De noodzaak tot onverwijld opsporing is niet aangetoond.
- ?? De waarschijnlijkheid van het voorkomen van granaten in de uiterste zuidoosthoek is wél aangetoond. Na het doorlopen van alle voorgeschreven stappen conform de geldende richtlijnen zou opsporing en veiligstelling daarvan in de rede liggen. Een kapvergunning is daarvoor niet nodig, opsnoeien en verwijderen van opschoot is voldoende.
- ?? Omdat hier volgens de grondeigenaar sprake is van een onveilige situatie, die onverwijld opgeheven dient te worden, bevelen wij aan om tot nadat deze opsporing en veiligstelling is uitgevoerd de sloopwerkzaamheden onverwijld te (doen) staken vanwege het gevaar dat de arbeiders daarbij zouden lopen.
- ?? Wij bevelen aan om voor het overige alle gebruikelijke stappen te doorlopen die gelden voor het opsporen van munitie uit WOII. Daar waar gebouwd gaat worden volgens een goedgekeurd bestemmingsplan is kap mogelijk.